ДЕТСКАТА ГРАДИНА КАНИ БАЩАТА:
НАРЪЧНИК С ПРАКТИКИ ЗА ПРОФЕСИОНАЛИСТИ ОТ ДЕТСКИ ЗАВЕДЕНИЯ

Здравейте, скъпи учители и възпитатели,

Този наръчник е резултат от съвместната работа на 10 неправителствени организации и на различни детски градини в цяла България. В рамките на една година експерти от партньорските организации в кампания „Да бъдеш Баща“ и професионалисти от детските градини вложиха желание, ентусиазъм и усилия, за да можете днес да държите в ръка тази полезна книжка.
В нея ще намерите полезни статии с факти и изследвания за ролята на бащата, развитието на децата и общността на детската градина. Това, с което нашият наръчник е особено ценен, са изпробваните от професионалисти в детски градини практики, чиито описания ще намерите във втората част. Не се колебайте да изчетете наръчника от корица до корица и после смело да изпробвате практиките за включване на мъжете в живота на децата в детската градина и да се вдъхновите да създавате свои!

Няколко думи за Национална кампания „Да бъдеш Баща“

В световен мащаб все още много мъже остават извън грижите за децата поради различни причини. Съществуват обаче изследвания и много доказателства за това, че ангажираното и откликващо на нуждите на детето бащинство и мъжкото включване правят по-добър живота не само на децата и жените, но и на самите мъже. Положителното включване на мъжете влияе благоприятно върху равенството между половете и предотвратяването на насилието над деца.
„Да бъдеш Баща“ е национална кампания, целяща да фокусира вниманието на обществото върху значимостта на бащината роля за пълноценното развитие на детето. **„Да бъдеш баща“** е част от международната кампания **MenCare**.

Всичко за кампанията можете да видите на www.mencare.bg. Следете актуални новини на Фейсбук страницата ни: https://www.facebook.com/GordTatko.

Да бъдеш Баща
НАЦИОНАЛНА КАМПАНИЯ

3 КОИ СМЕ НИЕ?

5 КОИ СА НАШИТЕ ПАРТНЬОРИ СРЕД ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ?

6 КЛЮЧОВИ АСПЕКТИ НА МЪЖКОТО УЧАСТИЕ

6 РОЛЯТА НА МЪЖА В ЖИВОТА НА ДЕТЕТО

8 ВАЖНОСТТА НА БАЩАТА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ДЕТЕТО

9 СТЕРЕОТИПИ КЪМ БАЩИТЕ

10 ВАЖНОСТТА НА ИГРАТА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ДЕТЕТО И РОЛЯТА НА БАЩАТА В ИГРИТЕ

11 НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

13 БАЩИТЕ В СИСТЕМИТЕ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

14 МОДЕЛ „ФАМИЛНИ ГРУПОВИ КОНФЕРЕНЦИИ“

16 ОБЩНОСТТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА И АКТИВНОТО ВКЛЮЧВАНЕ НА БАЩИТЕ

18 ДОБРО ОТНОШЕНИЕ/ТРЕТИРАНЕ НА ДЕЦАТА В ЯСЛИ И ДЕТСКИ ГРАДИНИ

20 ЗАЩО И КАК ДА ПОКАНИМ БАЩИТЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА И УЧИЛИЩЕТО?

КОИ СМЕ НИЕ?

Кампанията „Да бъдеш Баща“ започва с партньорството на десет организации, които активно работят за популяризиране на важността на значимите мъже в живота на децата. Десетте организации са обединени в Обществен съвет, който се ангажира с разпространението на идеите и посланията на кампанията.

Асоциация Родители

Координатор на мрежата от партньори
www.roditeli.org
Асоциация Родители е неправителствена организация, целяща да насърчи родителите да бъдат най-добрите родители, които могат да бъдат, да подкрепи децата да се превърнат в най-добрите възрастни, които могат да станат, и да развие и утвърди идеята за родителството като основна духовна ценност в обществото и семейството като естествена среда за отглеждане и възпитание на децата.

Фондация "Асоциация Анимус"

www.animusassociation.org
Фондация „Асоциация Анимус“ работи за стимулиране на разбирателство в обществото, насърчаване на повишаването на уважението към жените, посредничество между държавните институции и неправителствени организации, като координира дейности по проблемите на насилието над жени и деца.

Български център за джендър изследвания

www.bgrf.org
Фондация "Български център за джендър изследвания" работи в областта на равенството между половете, насилието срещу жените, недискриминацията и репродуктивните права.

Фондация ,,Джендър образование, изследвания и технологии’’

www.gert.ngo-bg.org/bg
Мисията на Фондация ,,Джендър образование, изследвания и технологии’’ е да даде начало и да провежда дейности, насочени към постигане на равнопоставеност на половете, социална справедливост и равенство във всички сфери на живота, включително при достъпа до и предимствата на новите технологии.

Фондация „За нашите деца“

www.detebg.org

Фондация „За Нашите Деца” е неправителствена организация, предоставяща професионални социални услуги за най-уязвимите деца в ранна възраст чрез насърчаване на постоянните, сигурни и развиващи семейни отношения.

Институт за социални дейности и практики

www.sapibg.org

Институт за социални дейности и практики работи за развитие на социалната работа като помагаща професия, насочена към социално включване на уязвими групи хора в обществения живот на България, като вярва във възможностите на всеки да бъде пълноценен и активен гражданин в страната си.

Фондация Лале

www.tulipfoundation.net

Фондация Лале насърчава социалната отговорност в българското общество, като стимулира сътрудничеството между гражданското общество, бизнеса, националните и местни власти с цел подобряване качеството на живот и възможностите за развитие на хората в България.

Фондация „Приложни изследвания и комуникации“

www.arcfund.net

Фондация „Приложни изследвания и комуникации” (фондация „ПИК”) е неправителствена организация с нестопанска цел, работеща за развитието на съвременното общество, основавано на знанието, овладяло силата на информационните технологии и иновациите.

Национална мрежа за децата

www.nmd.bg

Национална мрежа за децата е обединение на граждански организации и съмишленици, работещи с и за деца и семейства в цялата страна.

Фондация "Център за изследвания и политики за жените"

www.cwsp.bg

Фондация "Център за изследвания и политики за жените" работи за равнопоставеността на половете, като постоянно повишава своята експертиза чрез дейности и в нови области.

КОИ СА НАШИТЕ ПАРТНЬОРИ СРЕД ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ?

Значима част от материалите в практическата част са разработени благодарение на опита на детските градини от Професионален панел с детски градини „Да бъдеш Баща“. Запознайте се с тях:

ОДЗ „Звънче“, Козлодуй

ОДЗ „Мир“, с. Селановци, община Оряхово

ЦДГ „Слънчице“, Козлодуй

ОДЗ „Радост“, Козлодуй

С благодарност към 22 ОДЗ, гр. София

КЛЮЧОВИ АСПЕКТИ НА МЪЖКОТО УЧАСТИЕ

В нашата съвместна работа по създаване и изпробване на различни практики за включване на бащите и другите значими за детето мъже в живота на детската градина ние, организациите-партньори в кампания „Да бъдеш Баща“, сме изхождали от няколко основни разбирания. На първо място, това е споделената ни представа за ключовата роля на мъжа както за пълноценното развитие на детето, така и за предотвратяване на случаите на насилие над деца. Също така сме изследвали съществуващите стереотипи за участието на бащата като бариери пред неговото включване и сме отчитали значението на общността в детската градина за създаване на благоприятна среда за по-активно включване на бащите в грижата за децата.
В следващите статии можете да се запознаете с ключовите аспекти на мъжкото участие и въвличането на бащите в активности в детската градина.

РОЛЯТА НА МЪЖА В ЖИВОТА НА ДЕТЕТО

Светослав Савов
АСОЦИАЦИЯ АНИМУС

Последователното и стабилно участие на бащата в живота на детето допринася значимо за неговото развитие и социализация. Ролята на ангажирания баща се състои в окуражаване на самостоятелност, креативност, развиване на морални стандарти и изграждане на идентичност, която включва приемане на собствените интелектуални, физически, социални и полови качества на детето. Разбирането за бащинското присъствие надхвърля физическото обгрижване и финансовото подсигуряване и включва създаването и поддържането на силна емоционална връзка.

Редица изследвания подчертават, че присъствието и включеността на бащата водят до подобряване на самооценката на децата, способността им за емпатия, избягването на рисково и антисоциално поведение и по-удовлетворителни интимни сексуални отношения в по-късна възраст. Няма един единствен правилен начин как бащите могат да бъдат включени. Вместо това има много видове бащинско участие във всички аспекти на отглеждането на децата, например съвместна игра, присъствие, когато детето изследва света, водене на периодични медицински прегледи. Качеството на

бащинското участие се определя от естеството на взаимодействието с детето и адекватността на посрещането на детските нужди, а не само от количеството време, прекарано заедно.

Бащите имат важна роля във всички фази от развитието на децата. Самите те предприемат лично пътешествие в не толкова ясно очертана (дори чисто физически) посока, както при бъдещите майки. Новината за бременността на партньорката поражда у мъжа противоречиви емоции като шок, щастие, страх, възбуда. В предродилния период бъдещите бащи са особено отворени към получаване на информация, подкрепа и насоки за грижа, и често преосмислят дори отношението към собственото си здраве. Най-важният фактор за настройването на родителите към родителството е качеството на връзката между тях самите.

Една от големите промени, често цитирани като доказателство за все по-сериозната ангажираност на бащите, е присъствието им по време на раждането. След раждането бащите обикновено са много по-запознати с езика на ранните грижи, кърменето и хигиената. Те се чувстват „пораснали", „по-зрели и отговорни", а някои съжаляват, че не са отделили повече време на родителски курсове. Тяхното присъствие е свързано със споделяне на грижите, установяване на връзка с бебето и внасяне на стабилност и сигурност.

Въпреки своето желание да се включат пълноценно, мъжете остават донякъде блокирани от стереотипите и очакванията, свързани с работата като тяхна първостепенна задача.

Емоционалното включване допринася за развиването на сигурна привързаност при децата. Бащите биха могли да инициират физически игри, които да развият способности за управляване на агресивните импулси. Най-общо казано, бащите подкрепят независимостта и ориентацията към външният свят, например като помогнат на децата да се научат да се обличат сами, да се здрависват с гости, да разпределят парите си и да се справят с разочарования в ежедневието. Голям брой изследвания показват, че деца, чиито бащи са включени, обгрижващи и играещи с тях, развиват по-висока интелигентност, лингвистични и когнитивни умения.

Бащите упражняват силно влияние върху децата си чрез начина на живот, който водят както вкъщи, така и извън дома. Да бъдеш модел на подражание не е проста задача. Отношението на бащата към майката, способността за контролиране на собствените емоции и професионалната ангажираност играят основополагаща роля за формиращия се подход на момчетата и момичетата към изграждане на романтични връзки и брак, междуличностни отношения в училище и на работа.

За юношите бащите служат като модели на подражание, съветници и авторитетни фигури в този бурен жизнен период. Силната и положителна връзка с бащата тогава предпазва юношата от рисково поведение и тревожност, както и отлагане на първия секс при момичетата и развиване на мъжественост при момчетата.

ВАЖНОСТТА НА БАЩАТА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ДЕТЕТО

Ваня Стратиева –Димитрова
ФОНДАЦИЯ „ЗА НАШИТЕ ДЕЦА“

Децата се привързват към възрастни, които са чувствителни, откликващи и отговорни към тях и които присъстват в живота им. Изградената привързаност помага на детето и на родителите да извадят най-доброто от себе си, най-вече в отношенията с другите. При все схващането, че грижата за детето е женска работа, като цяло световните тенденции се променят към това бащата да заема все по-голямо място в отглеждането на детето още след раждането. Тази грижа дава изключителни шансове на детето да расте спокойно, сигурно, получаващо любов и ласка от двамата си родители, в резултат на което може да развие пълния си потенциал.

Бащата е необходим както физически, така и емоционално вкъщи. Той дава морална подкрепа на майката и опора на нейния авторитет пред детето, когато тя въвежда полезните за него ред и ясни правила. Ако чрез майката детето опознава взаимоотношението с другия човек, то чрез бащата опознава света.

Всички деца имат нуждата другите да знаят за баща им. Децата формират идеала си за баща, мъж, съпруг, въз основа на това, което виждат, когато погледнат в очите на баща си. В очите на всяко дете неговият баща е герой. За децата е естествено да идеализират бащите си, затова за тях е много ценно да имат преживяването да живеят с бащите си и да ги опознават като човешки същества. Това помага с израстването детето да започне да вижда баща си не само като „герой“, а и като истински жив човек, с всичките му положителни качества и недостатъци и същевременно да запази силната си връзка с него.

Децата са готови да направят всичко, което е по силите им, за да спечелят уважението и любовта на бащата. Имат нуждата да бъдат насърчавани, а не критикувани от тях. Проявата на критика и недоволството, показано от бащата, се преживява много травматично и, ако това е системно, може да развие чувство за малоценност. Така детето може да расте с чувството, че е ненужно и необичано, а това неминуемо се отразява негативно върху за психическото и емоционално здраве на детето, както и върху поведението му.

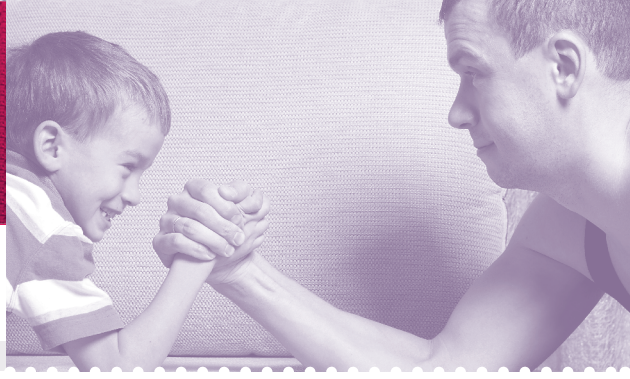

СТЕРЕОТИПИ КЪМ БАЩИТЕ

Роза Димова
ЦЕНТЪР ЗА ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПОЛИТИКИ ЗА ЖЕНИТЕ

Все още в българското семейство битуват стереотипи, основани на пола , свързани с отглеждане на децата и ролите на майката и бащата за тяхното възпитание. Според проведеното през 2014 година социологическото изследване "Нагласи, практики и бариери пред активното мъжко включване в грижите за деца", което е част от националната кампания „Да бъдеш Баща“, девет от десет респонденти от всички групи са съгласни с твърденията, че най-важната роля на мъжа е да осигурява материално своето семейство, а на жената – да се грижи за дома и децата. Въпреки че ролята на бащата все още ясно се свързва с изкарването на прехраната, би било невярно да се твърди, че фигурата му изглежда по същия начин, както в патриархалния модел на семейство. Както жените активно навлизат в мъжките територии – правенето на кариера, високи нива на образование, активна обществена позиция, така и мъжете постепенно заемат по-активна роля в семейството. При младото поколение съвсем видимо се забелязва тенденция към равностойност във взаимодействието между двамата родители и стремежът на много съвременни бащи да участват наравно с партньорките си в отглеждането и възпитанието на децата. Преобладаващата част от родителската общност, участвала в изследването, включително и сред бащите, подкрепя и други две важни становища – че бащите имат възможност, но не се включват активно в грижата за децата, и че имат нужда от повече знания и умения, за да се включват по-активно. Образът на отдаден баща, включващ се в ежедневните грижи за децата и дома и изразяващ емоциите си дори пред външни хора, среща подкрепа сред повечето респонденти.

Детската градина би могла да допринесе много за активното включване на бащите чрез ежедневната работа на учителите и помощник-възпитателите.

Ето и няколко препоръки към професионалистите:

- Бъдете честни към себе си! Замислете се с кого общувате по-често по важни и неотложни въпроси - с майките или с бащите и защо? Ако установите, че правите изводи за активността и желанието на родителите да участват единствено на основание техния пол, опитайте се да преразгледате тази позиция и да се измъкнете от собствените си предразсъдъци.

- Включвайте бащите: Не забравяйте да поканите бащите да участват в родителския актив на групата, не само защото с физическа сила и транспорт могат да помогнат за ремонтни дейности и закупуване на материали, а най-вече за-

щото са родители, които също обичат и са загрижени за децата си и биха били полезни с родителски съвети и мнения. Повечето бащи навярно много ще се зарадват да получат подкрепа от колектива на детската градина и положителна оценка за уменията си от Вас като педагози. Ако бъдат позитивно насърчени, е твърде възможно те сами да предложат да участват в различни дейности според възможностите си.

За да имате обаче наистина подкрепата им във Вашата работа, поканете бащите да участват във всички празници и тържества, които организирате в детската градина. Правенето на сурвачка за Коледа с децата може да е една чудесна възможност за тях, независимо че може да ви се струва, че майките и бабите ще се справят много по-добре. Опитът показва, че емоциите за деца и родители остават незабравими!

ВАЖНОСТТА НА ИГРАТА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ДЕТЕТО И РОЛЯТА НА БАЩАТА В ИГРИТЕ

Ваня Стратиева –Димитрова
ФОНДАЦИЯ „ЗА НАШИТЕ ДЕЦА“

Игрите имат съществено значение за цялостното развитие на децата. Това се дължи на факта, че те дават богати възможности както за непосредствено опознаване на действителността, така и за разнообразно словесно общуване в социална среда.

Игрите имат голямо значение за физическото и умственото развитие на децата, както и за развитието на техните усещания, възприятия, представи, памет и воля. Играейки с реални обекти във въображаема ситуация, детето не само се запознава с качествата на тези обекти, но и развива своето въображение. Изпълнението на различни задачи по време на игра, като влизането в роли, му помага да развие и тренира необходими в живота социални умения. В игрите детето най-рано усвоява социален опит, научава се да взаимодейства с други хора, като същевременно с това има възможност да придобива знания, умения и навици от по-големите деца и от възрастните.

Ролята на игрите за развитие на волята се наблюдава при ясната целенасоченост на децата, при готовността им да преодоляват препятствия или да се въздържат от нежелателни действия, в инициативите и самостоятелността при тяхното изпълнение. За целите на играта децата са готови да се подчинят на известни правила и да извършват действия, които иначе биха приели за неприятни.

Една от най-големите възможности, които играта дава, е възможността да се осъществи контакт с детето. Играта е начин възрастният да подхрани близостта, доверието и връзката с детето, като влезе в неговия свят – там, където са валидни неговите правила.

С присъщата си жизнерадост, емоционалност и спонтанност играта може да се окаже търсеният път към дълбока емоционална връзка между родител и дете. Може и да намали стреса, съпътстващ родителските грижи.

Когато детето играе с баща си, към всички тези аспекти се привнасят и допълнителни елементи: така наречените „груби игри“, любими на бащите и децата – боричкане, състезания, търкаляне – поражда у детето силни емоции, които то трябва да регулира. Така детето се научава да се справя с вълнението, страха, гнева, щастието и да се успокоява, когато играта свърши. Тези умения са изключително важни за изграждане на отношенията му с другите хора впоследствие и за справянето с емоциите и възприемането на граници и правила.

Библиография:

Играта, като развиващ фактор – Български бебе център
Децата, Родителите, Играта – Лорънс Коен
Препоръчителна литература за четене:
Изкуството да бъдеш баща – Фицхю Дотсън
Изкуството да бъдеш родител – Фицхю Дотсън

НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

Светослав Савов
АСОЦИАЦИЯ АНИМУС

Насилието над дете е всяко неотговарящо на потребностите на детето отношение - пренебрегване, неглижиране и малтретиране, което може да доведе до вреда за развитието му и психична или физическа (не свързана със злополука) травма. Насилието може да има различни форми: физическо, емоционално, сексуално и неглижиране (пренебрегване).

Какво кара хората да злоупотребяват с деца?

Трудно е да си представим, че някой може преднамерено да причини вреда на дете. Често физическото насилие идва или бива оправдавано като резултат на дисциплиниращи действия или прилагане на физически наказания. Родителят може да не си дава ясна сметка

за честотата и силата на възпитателните си действия спрямо детето. Повечето родители искат да са добри родители, но могат да загубят контрол и да не успеят да се справят с гнева си. Насилието над деца е симптом за това, че родителите не могат да се справят с дадена ситуацията.

Някои белези за упражнено насилие над деца:

- В емоционалното поведение на децата:
  - Страх от възрастните или другите деца;
  - Крайни реакции – от прекомерна агресивност до безчувственост;
  - Псевдо-зряло поведение – външно копиране на поведението на възрастните;
  - Честа плачливост и липса на радост;
  - Тревожност при раздяла;
  - Развиване на страхове и фобии;
  - Повишена тревожност и напрежение.

- В социалното поведение на децата:
  - Липса на приятели;
  - Затвореност.

- Във физическото състояние на децата:
  - Синини, рани;
  - Следи от допир до горещи предмети и цигари ;
  - Дерматити, кожни проблеми;
  - Хранителни разстройства;
  - Стомашни болки;
  - Безсъние;
  - Главоболие;
  - Нощно напикаване.

- В сексуалното поведение на децата:
  - Компулсивна мастурбация;
  - Ексцесивен интерес към секса;
  - Сексуализирани игри с връстниците;
  - Съблазняващо поведение.

Как да реагираме, когато дете ни направи разкритие за преживяно насилие?

Когато се подозира упражнено насилие над деца, трябва да се вземат мерки, независимо дали извършителят е от семейството на детето, мястото, където детето се отглежда през деня, или другаде в общността. Отговорността на полагащия грижи възрастен е да докладва, а не да разследва насилието. Отделите за закрила на детето са тези, които следва да проучват докладваните случаи за насилие над деца. Професионалистите правят внимателна оценка на всички възрастни около детето, въвлечени в случая, и възможните източници на стрес в семейството или ситуацията на детето. Най-често въвлечени в такава оценка и последващите я действия са: социалният работник от ОЗД, лекар, психолог, медицинската сестра, учители и възпитатели на детето, полицейски служител, по-рядко - съда.

5 неща, които трябва да кажем на дете, което е решило да ни се довери:

- Вярвам ти!

- Ти нямаш вина (едно дете никога не може да бъде държано отговорно за злоупотребата).

- Радвам се, че можа да ми кажеш/да кажеш на някого.

- Съжалявам, че това се е случило с теб.

- Ще се опитам да ти помогна.

БАЩИТЕ В СИСТЕМИТЕ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Петя Петрова
АСОЦИАЦИЯ АНИМУС

Системите за грижа и закрила на деца традиционно работят с жените в обкръжението на детето. Когато бащите са включени в живота на децата си, те влизат по-рядко във формалните системи на закрила, не толкова сериозно и за по-кратки периоди от време. Важно е бащите да имат достъп, глас и избор в прилагането на социални услуги. Трябва да им бъде предадено посланието, че не са сами, че са ценени и ще бъдат подкрепени чрез различни средства, включително общи срещи с други бащи, групи за самопомощ и специализирани обучения, и че винаги с тях ще се отнасят с уважение.

Сериозна пречка пред участието и на двамата родители в живота на детето след раздяла на партньорите е родителското отчуждение.

Какво представлява родителско отчуждение?

Наблюдават се все повече случаи, в които при конфликт между родителите децата биват използвани като оръжия в битката помежду им. Това води до психологическо увреждане на детето, което разрушава чувството му на базисно доверие в света около него. С нарастваща загриженост за пострадалите от този феномен деца експертите въвеждат термина „синдром на родителско отчуждение".

Най-общо се смята, че разводът на родителите се отразява сериозно върху емоционалността на детето. Децата на объркани и предприемащи отчуждаване или укриване родители, носят още по-голямо бреме. Потребностите на тревожния и объркан родител надделяват над развитийните потребности на детето, в резултат на което то бива психологически ощетено, а собственото му емоционално и социално развитие – задържано.

Детето може да изпитва тревоги около сигурността си, вина и срам, объркване около идентичността, конфликт на лоялност между отчуждаващия и търсещия връзка родител, привързаност към насилника, специфични клинично изразени проблеми, като депресия, тревожност, нощно напикаване, оттегляне и апатия, пост-травматично стресово разстройство.

Нито едно дете няма способността да се предпази само в подобна ситуация. Важно е да бъде извършена адекватна оценка на проблема от подготвен специалист – например съдебен психиатър или клиничен психолог. Това се случва след поредица от оценъчни интервюта с цялата семейна система, които водят до изготвяне на писмен доклад с насоки за работа и последваща намеса на съда. Всеки би могъл да се обърне за подкрепа и професионална консултация

към училищен психолог, Отдел закрила на детето или Националната телефонна линия за деца (116 111).

Отчуждаването би могло да бъде преодоляно с подходяща психологическа помощ, само ако отчуждаващият родител бъде ограничен в действията си. Важно е отчуждеият родител да бъде подкрепен както практически в грижите за децата, така и емоционално, за да не реагира агресивно на случващото се и да не се откаже от търсенето на контакт и възстановяването на връзката с децата. Децата би трябвало да бъдат окуражени да прекарват време с отчуждения родител, за да го видят отново като грижовен и любящ.

МОДЕЛ „ФАМИЛНИ ГРУПОВИ КОНФЕРЕНЦИИ“

Мария Петкова
ФОНДАЦИЯ ЛАЛЕ

Фамилната групова конференция (ФГК) е начин за намиране на решение на различни проблеми, при който деца, родители, членове на разширеното семейство, приятели се събират, за да направят план за преодоляването на конкретен проблем. Тя се основава на стара, традиционна и лесна за разбиране концепция – силата на семейния кръг. Този модел е в съответствие с редица международни документи, ратифицирани от България - Конвенция за правата на детето, Конвенция за правата на човека, Конвенция за правата на хората с увреждания.

Характеристики:

1. Това е модел за вземане на решение, а не социална услуга.

2. Семейството “притежава” конференцията - остава в контрол на собствения си живот.

3. Координаторът е независим.

4. Семейството има право на информация, лично време и безусловно приемане на плана, с изключение на случаите,

когато той не гарантира сигурността на децата.

Ценности, на които се основава Фамилната групова конференция:

- Всички семейства имат право на зачитане от държавата.
- Децата имат право и нужда да поддържат роднински и културни връзки.
- Децата и родителите са част от по-широки фамилни системи.
- Фамилните групи са експерти по въпросите си – те най-добре познават собствените си проблеми и възможности.
- Активното участие на фамилната група е съществено за постигането на добри резултати.
- Фамилната среда е контекстът на проблема – следователно тя е контекст и на решението му.
- Фамилните групи са способни да се справят сами и представляват сами себе си.

Фази на провеждане на Фамилната групова конференция:

- Насочване
- Подготовка
- Конференция
  - I Фаза: Представяне на информация
  - II Фаза: Лично време на семейството
  - III Фаза: Приемане на плана
- Преглед

Ресурси:

Моделът се прилага само от организации и независими координатори, специално обучени и приели Принципи и практики на Фамилната групова конференция (ФГК) на Европейската мрежа ФГК.

Ефекти на Фамилната групова конференция:

- Право и възможност за децата и семействата;
- Модел за участие на децата и младежите в обсъждане и изпълнение на план на семейството;
- Практически ролеви модел за вземане на решения за деца и млади хора;
- Начин за участие на бащите (мъжете) в живота на децата – средно 30% от участниците във ФГК са мъже;
- Засилва позицията и ролята на децата в семейството;
- Финансово ефективен и достъпен модел;
- Модел за работа по превенция, интервенция и кризисна интервенция;
- Насърчава самостоятелен живот на база на действителни потребности.
- Подходящ модел за намиране на решение за деца, младежи и възрастни хора;
- Работи при различни семейства независимо от етнически, религиозен или културен произход; социален, образователен или материален статус.
- Работи в градове и малки общности.
- Моделът е приложим при всякакви проблеми – увреждане, (домашно) насилие, заболяване, употреба с наркотици и алкохол,развод, бедност, проблеми с поведението, проблеми в училище, извеждане от институция, излизане от затвора. възстановително правосъдие.
- Предполага пълноценно използване на налични ресурси и възможности.
- Семействата са способни да направят и изпълняват свои планове.

ОБЩНОСТТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА И АКТИВНОТО ВКЛЮЧВАНЕ НА БАЩИТЕ

Цвета Брестничка
АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ

Какво е общност?

Общност наричаме всяка мрежа от отношения на взаимна подкрепа в група от хора с общо чувство на принадлежност. Общност в детската градина имаме, ако всички заинтересовани страни в нея – учители, възпитатели, директор, персонал, деца, родители и други възрастни, участващи в живота на децата, говорят за себе си като за едно и също нещо, което обозначават с „Ние“.

Какво ни дава общността?

През целия си живот всеки се стреми да се приобщи към една или друга група. Участието в общност дава на хората субективното усещане за по-голямо благополучие, по-малко страхове и дори по-добро физическо състояние. Чувството за принадлежност към общността провокира желание за личен принос и ангажиране със значими дейности, което от своя страна повишава и общото благополучие.

Защо е нужна общност в детската градина?

Споделеният интерес на всички участници в тази общност – родители, педагогически и непедагогически персонал, деца – е всяко дете да успее да развие своя потенциал. Често това не се случва заради пречки извън детската градина: соци-

ално неравенство, различен състав на семействата, домашно насилие, предразсъдъци. Когато има силна общност, професионалистите в детската градина не са изправени сами срещу всички тези предизвикателства. Мрежата от взаимодействия в общността допринася всеки отделен член да остава включен, дори когато се задействат фактори, допринасящи за отпадането му от общността. Бедността или разводът например могат да бъдат такива фактори.

Чие е лидерството в изграждането и управлението на общността в детската градина?

Общностите функционират пълноценно, само ако имат ясно лидерство. Лидерството в детската градина е в ръцете на професионалистите – директора и учителите. Лидерът е наясно с целите на общността; управлява процеса на изграждане на доверие; не налага решения, а дава възможност за информиран избор; създава у всеки член на общността чувство на сигурност, че ще намери подкрепа и признание за своя принос.

Как да ангажираме родителите и в частност бащите в общността на детската градина?

Има няколко основни направления, които допринасят родителите да бъдат ангажирани като пълноценни партньори в рамките на общността в детската градина:

- **Подобряване на комуникацията между семейството и детската градина** – това намалява риска от недоразумения и повишава доверието. Важно е бащите да бъдат изрично посочени като участници в тази комуникация.

- **Подкрепа** – всеки родител изпитва затруднения при отглеждането и възпитанието на децата си и има нужда да получи добронамерена професионална подкрепа. За бащите особено ценно е подкрепата да има конкретна насоченост към решаването на определен проблем: справяне с неприемливо поведение или подкрепа за усвояване на определено умение например.

- **Включване в доброволчески инициативи в общността** – хората ценят повече това, към което имат личен принос, и го възприемат като свое.

- **Участие на родителите във вземането на решения, засягащи не само тяхното дете, но и развитието на общността** – това дава на родителите усещането за значимост и принадлежност, а бащите се чувстват добре в ролята на овластени родители.

- **Сътрудничество с общността** – родителите са в състояние да привличат ресурси, което пък от своя страна им дава усещането за значимост и принос.

Много важен аспект от ангажирането на родителите е признаването на ролята и на двамата родители и отправяне на послания, които включват както майката, така и бащата. Да не забравяме, че за пълноценното функциониране на училищната общност съществен принос могат да имат и други близки на детето, ангажирани с неговото отглеждане и възпитание – баба, дядо, чичовци, лели, настойници.

ДОБРО ОТНОШЕНИЕ/ТРЕТИРАНЕ НА ДЕЦАТА В ЯСЛИ И ДЕТСКИ ГРАДИНИ

Проф.д-р Нели Петрова
ИНСТИТУТ ЗА СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И ПРАКТИКИ

Доброто третиране е свързано с многостранното развитие на идентичността на детето

При осмислянето на грижата и възпитанието на децата "в практичен възпитателен план, доброто третиране е свързано с изграждането на идентичността на детето. Важно е да се насърчава **множествена идентичност** – родителите и възпитателите да се стараят да развиват перспективи в характера на децата, които понякога се противопоставят една на друга, като зависимост (родство, традиции, принадлежност) - независимост (самостоятелност, иновативност); социална адаптация - индивидуална реализация; активно търсене на удовлетворяване на нуждите - пасивно приемане на стимулация; привързаност към родителите - привързаност към връстниците. Основа на идентичността са привързаността и инвестирането." (Pourtois, J. P., H. Desmet, 2002).

Доброто третиране означава участие на родителите като партньори

Докато полага основите на личността си, детето се нуждае най-много от грижата на родителите си. Детските градини и яслите могат да подпомогнат нуждите на децата, като включват родителите в работата си, за да не се нарушава връзката на децата с тях. Важно е професионалистите да се обръщат към родителите като към партньори – родителите и персоналът на детската градина са практически един екип, който отговаря за всекидневното добруване на децата. Както във всеки екип, между персонала и родителите е добре да има стабилна комуникация, обмяна на опит и съвместни начинания – в този смисъл родителите следва да участват във вземането на решения, свързани с децата им в детската градина, не като гости, а като участници. Защитите са специфични партньори – от една страна могат да изглеждат по-трудни за привличане, тъй като детската градина традиционно се приема като поле на майките, но от друга страна, ако бъдат въвлечени, могат да бъдат източник на нови идеи.

Включването на родителите би могло да стане чрез съвместно обсъждане на въз-

питанието на децата, начините за справяне с трудности, подкрепа на родителите за пълноценно родителство. Ценна обратна връзка за персонала на градината може да бъде и гледната точка на бащата, която да обогати дейностите за развитие на децата.

Доброто третиране се корени в изграждането на нагласи и умения да се приеме детето такова, каквото е, да не се оценява и критикува.

Това означава на първо място персоналът да разбира нуждите на детето. Те не винаги съвпадат с изразените желания. В тази възраст детето се нуждае от приемане, от подкрепа, от емоционална съпричастност, от граници, от постижения. Добре е учителите да могат да се интересуват и споделят вълненията на децата, да разговарят с тях, да подпомагат дейностите им, да ги утешават и поощряват, да им показват по различни начини, че ги приемат такива, каквито са.

Доброто третиране е свързано с това правилата в детското заведение да се разработят с участието и на родителите.

Един от възможните начини да се въвличат по-активно родителите в работата на детските заведения е те да участват в изготвянето на вътрешните правилници. На пръв поглед подобен подход може да изглежда като повече работа за персонала на градината, но резултатите, които могат да се постигнат, са по-ценни в дългосрочен план за отношенията с родителите и самите деца, а именно: родителите се чувстват въвлечени във възпитанието на своите деца и извън дома. По този начин може да се постигне синхрон между възпитанието на децата вкъщи и в детската градина. Целта е да се избегне ситуация „вкъщи мама дава, а в градината учителката забранява“, което би улеснило и учителите, и родителите, и не би създало объркване у самите деца.

Важно е съгласуваните правила да бъдат спазвани и от страна на родителите, и от страна на персонала на детската градина.

Ето един практически пример, свързан с правилата.
В редица детски заведения работното време е до 19:00 часа, но персоналът изисква от родителите да дойдат да вземат детето си по-рано, което родителите преживяват като натиск. Възможно е да се постигне договорка с родителите на всяко дете кога да го вземат. Има обаче родители, които действително не могат да вземат детето си в по-ранен час и разчитат на обявеното работно време. Проблем възниква, когато като аргумент за това родителите да дойдат по-рано, се използва картината как детето е останало последно и чака. Нека си представим как ще се почувства едно дете, ако персоналът е облечен, подът е измит, столчетата са върху масите и то се усеща като единствената причина хората, които се грижат за него всеки ден, да не могат да си тръгнат, т.е. чувства се излишно и пречещо. В очите на детето в такъв момент то понася „вината“ на родителите си пред персонала на яслата/градината, чувства се в тежест за своите учители, тъй като родителите му не го взимат. Подобни преживявания са тежки за децата, а лесно могат да бъдат избегнати.